

نکاح اتباع بیگانه در

حقوق بین الملل

مطالعه تطبیقی ازدواج اتباع بیگانه با ایرانیان در
حقوق اسلام و حقوق موضوعه

محمد امامی

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

سرشناسه:	امامی، محمد، ۱۳۲۷-
عنوان و نام پدیدآور:	نکاح اتباع بیگانه در حقوق بین الملل مطالعه تطبیقی ازدواج اتباع بیگانه با ایرانیان در حقوق اسلام و حقوق موضوعه/ محمد امامی
مشخصات نشر:	قم: بخشایش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۲۰۸ ص.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۸۲-۲۳۹-۴
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	حقوق بین‌الملل خصوصی — ایران
موضوع:	زناشویی — قوانین و مقررات — ایران
موضوع:	زناشویی (اسلام)
موضوع:	زناشویی (فقه)
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۳ ن ۸ الف / KMH ۴۸۰
رده‌بندی دی‌وجی:	۳۴۰/۹۰۹۵۵
شماره کتاب‌شناسی:	۳۵۱۱۶۰۳

قم، خیابان دهائیه، کوچه بیگدلی، پلاک ۱۴۳
تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۳۷۵۱۳ / ۰۲۵ - ۳۷۷۴۶۶۹۹

نکاح اتباع بیگانه در حقوق بین الملل

مطالعه تطبیقی ازدواج اتباع بیگانه با ایرانیان در حقوق اسلام و حقوق موضوعه

نویسنده: محمد امامی عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

ناشر: بخشایش

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه.....
۳۱.....	بخش اول: کلیات ازدواج اتباع بیگانه با ایرانیان.....
۲۲.....	فصل اول: ازدواج.....
۲۲.....	مبحث اول: طرح مساله.....
۲۲.....	گفتار اول: اصل، مشتقات، تعریف، معانی لغوی و اصطلاحی ازدواج.....
۲۶.....	گفتار دوم: اهمیت ازدواج و فواید آن.....
۳۳.....	گفتار سوم: اهداف و مقاصد ازدواج از دیدگاه اسلام.....
۳۵.....	مبحث دوم: انواع ازدواج در اسلام.....
۳۶.....	گفتار اول: ازدواج دائم و منقطع در حقوق موضوعه ایران.....
۳۷.....	گفتار دوم: تفاوت ازدواج منقطع با دائم و احکام و شرایط آنها.....
.....	گفتار سوم: تشریع ازدواج منقطع و اختلاف آراء نهایی فرق اسلامی و ضرورت اجرای ازدواج منقطع در جامعه اسلامی.....
۳۸.....	
۴۱.....	گفتار چهارم: امتیاز ازدواج موقت نسبت به دائم.....
۴۲.....	مبحث سوم: تعداد زوجات.....
۴۲.....	گفتار اول: تعداد زوجات و علت تشریع آن در اسلام.....
۴۴.....	گفتار دوم: هدف از تعدد زوجات و شرایط و ویژگی‌های آن در اسلام.....
۴۵.....	فصل دوم: اتباع.....
۴۵.....	مبحث اول: طرح مساله.....
۴۵.....	گفتار اول: مفهوم تابعیت از دیدگاه حقوق موضوعه.....
۴۸.....	گفتار دوم: تابعیت در حقوق موضوعه ایران.....
۵۰.....	گفتار سوم: تابعیت از دیدگاه فقه اسلام.....
۵۱.....	گفتار چهارم: تاریخچه تابعیت در اسلام.....
۵۴.....	گفتار پنجم: انواع تابعیت اسلامی.....
۵۶.....	گفتار ششم: تابعیت اسلامی مسلمانان مقیم دارالکفر.....
۵۸.....	گفتار هفتم: تابعیت خارجی مسلمان.....
۶۰.....	گفتار هشتم: آثار تابعیت دولت اسلامی.....

- مبحث دوم: شرایط و اصول حاکم بر تابعیت در حقوق موضوعه ۶۰
- گفتار اول: شرایط تحقق تابعیت ۶۰
- گفتار دوم: اصول حاکم بر تابعیت ۶۱
- مبحث سوم: راه‌های تحمیل تابعیت دولت بر فرد ۶۲
- گفتار اول: سیستم خون ۶۳
- گفتار دوم: سیستم خاک ۶۴
- گفتار سوم: اصالت سیستم خون یا خاک ؟ ۶۶
- مبحث چهارم: تابعیت و رابطه آن با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه: ۶۶
- گفتار اول: آثار ازدواج در تابعیت ۶۶
- گفتار دوم: اختلاف تابعیت زن و مرد ۶۸
- گفتار سوم: تغییر تابعیت زن بیگانه در اثر ازدواج ۷۰
- گفتار چهارم: تابعیت مضایف ازدواج با بیگانگان ۷۱
- گفتار پنجم: تغییر تابعیت در اثر ازدواج بیگانگان در حقوق موضوعه ایران ۷۱
- فصل سوم: بیگانه** ۷۶
- مبحث اول: طرح مساله ۷۶
- گفتار اول: مفهوم بیگانه در حقوق موضوعه ۷۶
- گفتار دوم: انواع بیگانگان ۷۷
- مبحث دوم: حقوق بیگانگان ۸۱
- گفتار اول: حداقل حقوق بیگانگان ۸۱
- گفتار دوم: حقوق اشخاص بیگانه در حقوق موضوعه ایران ۸۲
- مبحث سوم: مطالعه تطبیقی مفهوم بیگانه در فقه اسلام و حقوق موضوعه ۸۳
- گفتار اول: تقسیم بیگانگان در حقوق اسلام ۸۶
- گفتار دوم: انواع بیگانگان در حقوق اسلام ۸۹
- گفتار سوم: بیگانگان (اهل ذمه) از دیدگاه امام خمینی ۹۲
- مبحث چهارم: اصل امان برای اتباع بیگانگان در فقه اسلام ۹۳
- گفتار اول: مفهوم امان یا زنهار ۹۳
- گفتار دوم: انواع امان و شرایط آن ۹۴
- گفتار سوم: مفهوم استجاره در اسلام ۹۶
- گفتار چهارم: حقوق و آزادی‌های بیگانگان در فقه اسلام (امتیازات امان) ۹۷
- گفتار پنجم: وظایف و تکالیف بیگانگان در فقه اسلام (شرایط امان) ۹۸

گفتار ششم: اختتام امان.....	۹۸
مبحث پنجم: حقوق پناهندگی در جمهوری اسلامی ایران.....	۱۰۰
گفتار اول: پذیرش و اعطای پناهندگی.....	۱۰۰
گفتار دوم: حقوق و تعهدات پناهندگان.....	۱۰۱
بخش دوم: مسائل کلی و خاص مرتبط با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه.....	۱۰۳
فصل اول: تعارض قوانین و احاله.....	۱۰۴
مبحث اول: مساله تعارض قوانین و رابطه آن با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه.....	۱۰۴
گفتار اول: مقایسه تعارض قوانین در حقوق بین الملل خصوصی با تعارض در فقه اسلامی.....	۱۰۵
گفتار دوم: تعارض قوانین چگونه بوجود می آید؟.....	۱۰۶
گفتار سوم: سابقه تاریخی تعارض قوانین.....	۱۰۸
گفتار چهارم: قوانینعارض پذیر و متعارض.....	۱۰۹
گفتار پنجم: عوامل ایجاد و پیدایش تعارض قوانین.....	۱۱۰
مبحث دوم: مساله احاله و رابطه آن با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه یکی دیگر از مباحث مرتبط با موضوع ازدواج اتباع بیگانه مساله احاله است.....	۱۱۱
گفتار اول: انواع احاله.....	۱۱۳
گفتار دوم: مساله احاله در برخی از کشورها.....	۱۱۳
گفتار سوم: بررسی مساله احاله.....	۱۱۴
گفتار چهارم: مسئله احاله در حقوق موضوعه ایران.....	۱۱۵
گفتار پنجم: اصالت و اولویت احاله درجه اول.....	۱۱۸
فصل دوم: موانع اجرای قانون خارجی صلاحیتدار.....	۱۱۹
مبحث اول: مسئله نظم عمومی و رابطه آن با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه.....	۱۱۹
گفتار اول: مفهوم نظم عمومی.....	۱۲۰
گفتار دوم: بررسی مسئله نظم عمومی در حقوق موضوعه ایران.....	۱۲۳
مبحث دوم: تقلب نسبت به قانون و رابطه آن با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه.....	۱۲۶
گفتار اول: مفهوم تقلب نسبت به قانون.....	۱۲۶
گفتار دوم: تقلب نسبت به قانون و تغییر متقابلانه تابعیت.....	۱۲۸
مبحث سوم: قواعد آمره و رابطه آن با موضوع ازدواج با اتباع بیگانه.....	۱۲۹
گفتار اول: مفهوم و دایره شمول قاعده آمره و اختلاف آراء راجع به آن.....	۱۳۱
گفتار دوم: اخلاق حسنه از مصادیق قواعد آمره یا نظم عمومی.....	۱۳۳

فصل سوم: مسائل خاص مرتبط با موضوع ازدواج با اتباع بیگانگان در حقوق موضوعه	
ایران.....	۱۳۵
مبحث اول: ازدواج زن ایرانی با تبعه بیگانه.....	۱۳۶
گفتار اول: ازدواج زن ایرانی با تبعه بیگانه در داخل ایران.....	۱۳۷
بند اول: آئین نامه ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه (پروانه زناشویی).....	۱۳۸
بند دوم: پیشینه تاریخی آئین نامه ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه.....	۱۴۲
بند سوم: روند اجرائی ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه.....	۱۴۳
بند چهارم: مرجع صدور پروانه زناشویی و نحوه صدور آن.....	۱۴۸
بند پنجم: تشریفات ثبت ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه.....	۱۵۰
بند ششم: ازدواج های غیررسمی (شرعی) و علل و عوامل آن.....	۱۵۲
بند هفتم: ازدواج های غیررسمی (شرعی) از دیدگاه فقه اسلام و حقوق موضوع ایران.....	۱۵۳
گفتار دوم: ازدواج زن ایرانی با تبعه بیگانه در خارج از کشور.....	۱۵۷
مبحث دوم: ازدواج مرد ایرانی با تبعه بیگانه.....	۱۶۱
گفتار دوم: ازدواج زن تبعه خارجه با مرد ایرانی در خارج از کشور.....	۱۶۱
گفتار اول: ازدواج مرد ایرانی با تبعه بیگانه در داخل ایران.....	۱۶۲
گفتار دوم: ازدواج مرد ایرانی با تبعه بیگانه در خارج از ایران.....	۱۶۳
مبحث سوم: منع ازدواج نظامیان و کارمندان وزارت امور خارجه با اتباع بیگانه.....	۱۶۵
گفتار اول: ازدواج کارمندان وزارت امور خارجه با اتباع بیگانه.....	۱۶۵
گفتار دوم: ازدواج افراد نظامی و ارتشی ایران با زن تبعه خارجی.....	۱۶۷
مبحث چهارم: آثار و تبعات ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه.....	۱۶۸
گفتار اول: آثار و تبعات ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه به طور عام.....	۱۶۸
گفتار دوم: آثار و تبعات ازدواج زنان ایرانی با اتباع افغانستان به طور خاص.....	۱۷۳
گفتار سوم: کمیسیون سه جانبه ایران، افغانستان و سازمان ملل متحد راجع به آثار و تبعات ناگوار ازدواج زنان ایرانی با اتباع افغانستان.....	۱۷۳
گفتار چهارم: نکات و تذکراتی راجع به ازدواج زنان ایرانی با اتباع افغانستان.....	۱۷۹
نتیجه گیری.....	۱۸۱
پیوستها.....	۱۸۷
کتابشناسی (منابع و مأخذ).....	۲۰۳

((و من آیاته ان خلق لكم من انفسكم ازواجاً لتسكنوا اليها و جعل بينكم موده و رحمه ان في ذلك لايات لقوم يتفكرون))^۱

((ما بنى في الاسلام بناء احب الى الله من التزويج))^۲

((ما من شى احب الى الله من بيت يعمر بالنكاح))^۳

مقدمه

اصطلاح حقوق بين الملل که به فرانسه Doroit international prive و به انگلیسی Private international law گفته می شود، نخستین بار در سال ۱۳۸۳ به وسیله یک حقوقدان آمریکائی بنام Story بکار رفت و چند سال بعد به وسیله فولیکس وارد فرانسه گردید.

این دانشمند در سال ۱۸۱۲ کتابی تحت عنوان ((کتاب حقوق بین الملل خصوصی)) منتشر کرد و پس از آن این اصطلاح در فرانسه معمول و رایج گردید. امروز اصطلاح حقوق بین الملل خصوصی در کلیه کشورهای اروپائی رایج و پایدار شده است. در انگلستان روز به روز استعمال آن بجای اصطلاح قدیمی تعارض قوانین Conflict of law گسترش بیشتری می یابد.

لیکن در ایالات متحده آمریکا بکار بردن اصطلاح حقوق بین الملل خصوصی نادر، و استعمال ((تعارض قوانین)) متداول است. ((در ایران حقوق بین الملل خصوصی رشته ای نسبتاً جدید و تازه است که در فقه اسلامی و حقوق سنتی ما سابقه نداشته و از این رو هنوز به مرحله کمال نرسیده چنان که باید، شناخته نشده است. با اینکه استادان این رشته، به ویژه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی کارها و خدمات ارزشمندی در این زمینه بزبان فارسی ارائه و انتشار داده اند، به نظر می رسد که هنوز بسیاری از مباحث حقوق بین الملل خصوصی برای حقوقدانان ایران ناشناخته است و ادبیات حقوقی ما در این رشته و فن، برخلاف پاره ای رشته ها که برپایه فقه سنتی قرارداد دارد، از غنای کافی و وافیه برخوردار نیست و نیاز به کار و تلاش و همت بیشتر در این زمینه محسوس است^۴ لذا با توجه به اهمیت دانستن حقوق

۱- سوره روم، آیه ۲۱.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، باب نکاح.

۳- وسائل الشیعه، ج ۱۶، باب نکاح.

۴- صفائی، دکتر سید حسین، مباحثی از حقوق بین الملل خصوصی، نشر میزان، چاپ اول، تابستان ۷۴.

بین‌الملل خصوصی و لزوم تعلیم و آموزش آن در محافل علمی و دانشگاهی ایران لازم به یادآوری است که در جهان معاصر برای هیچ ملتی میسر نیست که در چهار دیواری سرزمین کشور خود محصور بماند زیرا در هیچ دوره‌ای از ادوار روابط بین کشورها و اتباع آنها به این اندازه توسعه و گسترش نیافته است.

مبادلات بازرگانی، جابجا شدن افراد از کشوری به کشور دیگر، ازدواج‌های بین‌المللی مسائل بین‌المللی بی‌شماری را مطرح می‌سازد که برای حل آنها باید از اصول و قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی و فن تطبیق و مقایسه استفاده شود زیرا در هر موردی که بین قوانین چند کشور تعارض پیدا می‌شود باید بین قوانین مزبور نوعی تلفیق و هماهنگی ایجاد کرد تا معلوم شود که هر قانونی تا چه حدودی باید به موقع به اجرا درآید.

در دنیای امروز ملت‌ها نمی‌توانند به تنهایی و جدا از یکدیگر زندگی کنند و دروازه‌های خود را به روی هم ببندند. روابط بین‌المللی روز به روز توسعه می‌یابد و این توسعه مشکلاتی در زندگی بین‌المللی بار می‌آورد. عوامل مختلف از قبیل حس کنجکاوی، رفع احتیاجات، میل به تغییر عادات و شرایط زندگی با استفاده از تمدن‌های دیگر و احساسات بشر دوستی، توسعه روابط و مبادلات بین‌المللی را ایجاب می‌نماید.

در زندگی بین‌المللی دو نوع روابط را می‌توان مورد مطالعه قرارداد. روابط بین دولت‌ها و روابط بین افراد، رابط بین دولت‌ها، موضوع حقوق بین‌الملل عمومی و روابط بین افراد در زندگی بین‌المللی موضوع حقوق بین‌الملل خصوصی است.

در واقع روابط افراد در زندگی بین‌المللی مثلاً روابط خصوصی افرادی که دارای تابعیت‌های مختلف هستند، مسائل خاصی را مطرح و مقررات خاصی ایجاب می‌نماید، این‌گونه مسائل بعلت داشتن جنبه بین‌المللی نمی‌تواند همیشه بوسیله مقررات حقوقی داخلی حل و فصل کرد.

مثلاً ازدواج بین یک ایرانی و یک فرانسوی یا انعقاد قرارداد بین یک تاجر ایرانی و یک تاجر انگلیسی این مساله را مطرح می‌سازد که مقررات کدام کشور درمورد شرایط این قرارداد لازم الاجرا است، حقوق بین‌الملل خصوصی این‌گونه مسائل را در مورد مطالعه قرار می‌دهد. بنابراین می‌توان گفت حقوق بین‌الملل خصوصی مجموع قواعدی است که بر روابط افراد در زندگی بین‌المللی حکومت می‌نماید، یا حقوق بین‌الملل خصوصی حاکم بر آن دسته از روابط خصوصی است که یک عامل خارجی *Facteur dextraneite* در آن دخالت داشته باشد.

به عبارت دیگر هرگاه یک عمل یا واقعه حقوقی بستگی به یک کشور بیگانه داشته باشد، حقوق بین‌الملل خصوصی بر آن حکومت خواهد کرد. وگاهی هم چند عنصر خارجی در یک مساله مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی دخالت می‌کند و موجب پیچیدگی آن می‌گردد.

داوین والری Doyen Valery برای این تعدد پیچیدگی مالیران را به عنوان مثال ذکر می‌کند که در پاریس از پدر و مادر اسپانیایی بدنیا آمد و بار اول با یک زن فرانسوی در اورلئان جدید و بار دوم با یک زن بلژیکی در فرانسه ازدواج کرد، در منچستر درگذشت و در بلژیک به خاک سپرده شد. ملاحظه می‌شود که فرضاً ترکیه چنین کسی بین وراثش مطرح شود چندین کشور در آن ذینفع خواهد بود.

پس حقوق بین‌الملل خصوصی رشته‌ای است که وضع افراد را در زندگی بین‌المللی مشخص می‌کند یعنی در این رشته از روابط افراد در زندگی بین‌المللی صحبت می‌شود. یکی از فوائد عملی حقوق بین‌الملل مربوط به اشخاص و افراد در زندگی بین‌المللی است از قبیل عزیمت اشخاص از کشور به کشور دیگر و اقامت در کشور دیگر، جابجا شدن افراد، مهاجرت، توریست و ازدواج بین‌المللی، ازدواج با اتباع بیگانه و... می‌باشد.

موضوع کتاب تحقیقی است راجع به یکی از مهمترین مباحث حقوق بین‌الملل خصوصی که با زندگی افراد در صحنه بین‌المللی مرتبط است. مساله ازدواج با اتباع بیگانه یکی از مباحث عمده مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی است که در زندگی بین‌المللی برای افراد و اشخاص رخ می‌دهد و در صرع کتاب که ((ازدواج ایرانیان با اتباع بیگانه)) است مورد تحقیق و بررسی واقع شده. لذا با توجه به مباحث فوق، ازدواج عقدی است فراتر از یک تأسیس حقوقی صرف، بنابراین نباید آن را فقط در قالب‌های خشک حقوقی ملاحظه کرد.

ازدواج یک تأسیس حقوقی است که تعارض قوانین، اختلاف تابعیت‌ها، اختلاف مذاهب و ادیان و نژاد و اقوام، هیچ کدام نمی‌تواند مانع ایجاد و تأسیس آن گردد به همین دلیل است که گاه افراد و اشخاص تابعیت، اقامتگاه، و حتی شغل و مذهب و آئین و دین خود را برای نیل به آن تغییر می‌دهند.

با توجه به موضوع کتاب ازدواج‌ها دو قسم‌اند یا داخلی‌اند یا بین‌المللی. ازدواج بین‌المللی آن است که یک عنصر خارجی در آن دخالت دارد، خود ازدواج‌های بین‌المللی هم دو قسم هستند یا ساده‌اند یا مختلط.

ازدواج ساده یعنی ازدواج زن و مردی که تابع یک دولت هستند مثلاً ازدواج زن و مرد ایرانی در خارج و یا ازدواج زن و مرد خارجی در ایران، در ازدواج‌های ساده تابعیت زوجین چه قبل و چه بعد از ازدواج یکی است.

اما ازدواج مختلط ازدواجی است که بین زن و مردی که هر کدام تابعیت جداگانه‌ای دارند صورت می‌گیرد و غالباً در ازدواج‌های بین‌المللی از نوع مختلط برای زن تغییر تابعیت پیش می‌آید یعنی یکی شدن تابعیت زوجین در اثر تغییر تابعیت زن به تابعیت مرد، یعنی طریقه وحدت. این که چرا دولت‌ها طریقه وحدت را ترجیح می‌دهند به دو دلیل است اولاً ازدواج یک تاسیس حقوقی است که اخلاق در آن مهمتر از حقوق است و تاسیسی است که همکاری زوجین در آن خیلی مهم است و اخلاق رکنی از آن است.

چون ازدواج رابطه انسانی و عاطفی ایجاد می‌کند و مانند بیع و ... نیست برای همین نمی‌تواند تابع دو قانون مختلف باشد. ثانیاً دو تابعیت بودن در ازدواج یعنی یکی تابعیت مرد و دیگری تابعیت کشور زن باعث اشکال عملی و فنی می‌شود. شاید زوجین اختلاف پیدا کردند که منجر به جدایی شود پس رابطه مالی زوجین و طلاق و ... تحت کدام قانون اعمال می‌شوند. اگر بگوییم قانون ملی هر کدام از زوجین که اختلاف و تناقض پیش می‌آید، پس برای همین است که اکثر کشورها وجود دو تابعیت مختلف را برای برقراری ازدواج و شرایط و موانع آن بلا اشکال می‌دانند ولی اگر ائتلند به این که پس از برقراری ازدواج باید طریقه وحدت تابعیت زوجین حاکم باشد. لذا تغییر تابعیت زن در اثر ازدواج با مرد بیگانه یک تاسیس حقوق مستقل است.

در مقررات حقوق موضوعه ایران نیز برای این مسئله قانونگذار دو راه حل اختیار کرده است بدین معنا که: ما چه بگوئیم ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی، چه ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی هر دو ازدواج‌های مختلط‌اند ولی قانون ایران دو راه حل جداگانه برای اینها اختیار کرده است یعنی برای ازدواج زن خارجی با مرد ایرانی راه وحدت را پیش گرفته ولی در مورد ازدواج مرد خارجی با زن ایرانی راه حل استقلال نسبی را در نظر گرفته است در مورد راه حل اول بند ۶ ماده ۹۷۶ ق.م.ا و برای راه حل دوم ماده ۹۸۷ ق.م.ا تصریح دارند.

۱- ماده ۹۷۶ ق.م.ا ۶- هر زن تبعه خارجی که شوهر ایرانی اختیار کند.

۲- ماده ۹۸۷ ق.م.ا زن ایرانی که با تبعه خارجه مزاجت می‌نماید به تابعیت ایرانی خود باقی خواهد ماند مگر اینکه مطابق قانون مملکت زوج تابعیت شوهر به واسطه وقوع عقد ازدواج به زوجه تحمیل شود ولی در هر صورت بعد از وفات شوهر و یا تفریق به صرف تقدیم درخواست به وزارت امور خارجه به انضمام ورقه تصدیق فوت شوهر و یا سند تفریق، تابعیت اصلی زن با جمیع حقوق و امتیازات راجعه به آن مجدداً به او تعلق خواهد گرفت.

در مورد استقلال باید گفت: استقلال بر دو نوع است: مطلق: یعنی بعضی کشورها می‌گویند اگر زنی از اتباعمان با مرد خارجی ازدواج کند زن به تابعیت خود باقی می‌ماند در اینجا کشورها کاری به کشورهای دیگر ندارند و تالی فاسد این رفتار هم تابعیت مضاعف است. اما استقلال نسبی آن است که قانون می‌گوید اگر تابعیت شوهر به زن تحمیل شد زن تبعه آن کشور می‌شود ولی اگر تابعیت شوهر تحمیل نشود زن تبعه کشور خود باقی می‌ماند^۱ بنابراین هر کشوری در ارتباط با موضوع ازدواج اتباع خود با بیگانگان مقررات خاص خود را دارد.

وظیفه پاسداری و صیانت مرز مصلحت اجتماع و مملکت در دست دولتهاست قوانین هر کشوری نیز ارزش و قداستی دارند که جهت حفظ نظم و امنیت اجتماع وضع شده‌اند، اگر قوانین و مقررات یک کشور با کشور دیگری متناقض باشد هر کشوری مسئولیت حفظ و اجرا قانون خویش را به عهده دارد. گاهی نیز جامعه بین‌المللی که مجموعه‌ای است مرکب از تک تک کشورهای جهان با قوانین متمایز، ضرورت اتحاد و همگونی و حل تعارضات را به صلاح آن جامعه می‌داند و انعقاد قراردادهای بین‌المللی و کنوانسیون‌های عمومی می‌کند.

تبصره ۱: هرگاه قانون تابعیت مملکت زوج زن را بن حفظ تابعیت اصلی و تابعیت زوج مخیر بگذارد در این مورد زن ایرانی که بخواهد تابعیت مملکت زوج را دارا شود و علل موثقی هم برای تقاضای خود در دست داشته باشد، بشرط تقدیم تقاضانامه کتبی به وزارت امور خارجه ممکن است با تقاضای او موافقت گردد.

همان‌طور که کشورها این هم سوئی و همگونی و حل تعارضات را اجتناب‌ناپذیر دانسته و هر یک مقررات خاصی را برای حل این تعارضات وضع و مقرر کرده‌اند ازدواج افرادی که دارای تابعیت‌های متعدده هستند مشکلاتی از این قبیل را در بردارد و کشورها نیز با توجه به فرهنگ، آداب و رسوم و آئین‌هایی که دارند قواعدی مخصوص به خود دارند، محاکم هر کشوری نیز موظف به اجرای قوانین کشور متبوع خود هستند مگر اینکه قواعد حل تعارض کشور محل استقرار محکمه اجازه اجرای قواعد و قوانین غیر را تجویز کند.

امروزه کشور ما نیز یکی از کشورهایی است که مواجه با چنین مسائلی است چرا که تعداد بی‌شماری از بیگانگان و اتباع خارجی در کشور ما زندگی می‌کنند و گروهی از آنها اقدام به ازدواج با ایرانیان کرده و برعکس نیز خیل کثیری از ایرانیان مقیم خارج، در خارج

۱- الماسی، دکتر نجاد علی، جزوه درسی ج، ب، خ، مجتمع آموزش عالی قم.

از کشور یا داخل با اتباع بیگانه ازدواج می کنند. بیشتر این ازدواج ها که بصورت قانونی و براساس مقررات صورت گرفته باشد توسط مراجع قانونی کشور به رسمیت شناخته می شوند اما در خارج از کشور یا لاقلاً از نظر کشور متبوع بیگانه قافداً اعتبار است و شماری نیز برعکس در سایر کشورها رسمی و در ایران فاقد رسمیت می باشند.

در حال حاضر موضوع ازدواج اتباع بیگانه با ایرانیان یکی از مسائل فنی و پیچیده حقوق بین الملل خصوصی است، کشور ما نیز مخصوصاً بدلیل وضعیت جغرافیایی و سیاسی آن و موقعیت انقلابی و اسلامی آن بالاخص در دو دهه اخیر و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در معرض آثار و عواقب و عوارض آن قرار گرفته است. حضور میلیون ها تبعه خارجی در ایران خصوصاً از کشورهای همسایه و بالاخص افغانستان در اثر مهاجرت و پناهندگی از یک طرف و مهاجرت خیل کثیری از ایرانیان به خارج کشور از طرف دیگر باعث شده که موضوع ازدواج ایرانیان با اتباع بیگانه به یکی از مسائل مبتلا به و مهم اجتماعی تبدیل شود و تحقیق حاضر نیز در همین زمینه و در جهت آشنائی با مسائل مرتبط با همین موضوع تهیه شده است.

امروزه کشور ما مواجه با ازدواج های است که نمی تواند آنها را ابطال کند و نه اعلام اعتبار آنها را فعلاً به صلاح و مصلحت جامعه خویش می داند. لاجرم مراجع ذیربط ترجیح می دهد که در این امر سکوت کنند و نظاره گر فاعل ایجاد شده هستند و هنوز مسئولین ذیربط دقیقاً نمی دانند که باید جانب کدام سمت و سر را بگیرند، یکسو قوانین و مقررات و قانونمندی است و از سوی دیگر نظم عمومی و اخلاق حسنه در کنار اغماض و چشم پوشی نسبت به قانون.

در رساله حاضر که در دو بخش تهیه شده است، قوانین و مقررات اعم از قانون، تصویب نامه ها و آئین نامه ها و ... مورد بررسی قرار گرفته و مسائل علمی مربوط به موضوع نیز در کنار آنها مورد بررسی قرار گرفته و تلاش شده گوشه ای از ابعاد حقوقی و اجتماعی این مسئله مهم جامعه روشن شود. و از سوی دیگر با توجه به این که موضوع رساله حاضر یک موضوع عام است، مساله ازدواج اتباع ایران با بیگانگان را به طور عام مورد بحث و تحلیل قرار می دهد چه تحقیقات و مطالعاتی که تاکنون در رابطه با موضوع رساله صورت گرفته بیشتر مربوط به سلسله مباحث و مقررات و قوانین حقوق موضوعه بوده و متعزّض حقوق سنتی و فقه اسلام نشده لذا در تحقیق حاضر تقریباً تلاش شده یک مطالعه تطبیقی صورت بگیرد به طوری که موضوع ازدواج اتباع ایران با بیگانگان از دیدگاه حقوق موضوعه و قوانین مدوّن داخلی و خارجی و هم از دیدگاه حقوق سنتی و فقه اسلامی مورد بررسی قرار گرفته

و تا آنجا که در حوصله و وسع موضوع حاضر بوده و امکان داشته مقررات و قوانین هر دو نظام حقوق موضوعه و سنتی (فقه اسلام) مورد ملاحظه قرار گرفته و تقریباً یک مطالعه تطبیقی بین نظام حقوق اسلام و حقوق موضوعه در ارتباط با موضوع صورت گرفته چه فقه و حقوق تطبیقی، یکی از رشته‌های مطالعاتی است که در پیشرفت و تکامل نظام‌های حقوق ملل و نخل تاثیر چشمگیری دارد، چون با این سلسله مطالعات، مزایا و نقایص نظام‌های حقوقی و متعدد مورد توجه و مذاقه قرار می‌گیرد و در نتیجه حقوقدانان هر کشور می‌توانند در جریان امر قانونگذاری، اصلاحات لازم را در حقوق کشورها بوجود آورند، ضمن این که این سری مطالعات و تحقیقات کشورها را در عرصه بین‌المللی و صحنه روابط بین‌المللی هر چه بهتر و بیشتر یاری می‌دهد و راه حل‌های تعارض قوانین بین کشورها را آسان‌تر و سهل‌تر می‌سازد.

مطالعه تطبیقی فقه و نظام حقوق اسلام با نظام‌های متعدد دیگر گذشته از مزایای فوق، فوائد گسترده دیگری نیز با خود دارد. چون تردیدی نیست که آئین الهی اسلام در جزیره العرب به ظهور پیوست و مخاطبین آن ابتدا ملت عرب بودند.

مردمی بودند که به طور قطع از نظر حقوق و ارزش‌های اجتماعی از آداب و رسوم کشورهای متمدن مجاور خویش مثل ایران و روم و حبشه و ... متاثر بوده‌اند و نظام حقوقی و فقهی اسلام نیز که بیشترین اصول و قواعد آن امضای و مرید سیره عقلاء در این منطقه و ناحیه بوده است و به طور قهری متاثر از نظام‌های حقوقی کشورهای مجاور بوده است.

لذا با توجه به نکات یاد شده بدون تردید مطالعه و مقایسه تطبیقی فقه و حقوق اسلام با نظام‌های حقوقی دیگر گذشته از امتیازات مذکور، در دفع ابهامات احتمالی در قوانین اسلام نیز می‌تواند تاثیر زیادی داشته باشد، چه اینکه شریعت مقدس اسلام به تصریح قرآن کریم و صراحت نصوص متعدد قرآنی و حدیثی، ناظر به همه شرایع و حاکم بر تمامی نظام‌های حقوق مدون است البته لازم به ذکر است که شریعت مقدس اسلام، نظام حقوقی خویش را به صورت تلفیقی از عرف مردم منطقه و نظامی حقوقی کشورهای همسایه و شرایع و ادیان پیش از خود اقتباس نکرده، چه اینکه پیامبر اکرم (ص) شریعت اسلام ناب را از طریق وحی الهی تلقی نموده و لذا تردیدی در استقلال نظام حقوقی اسلام از همه نظام‌های حقوقی الهی و غیر الهی کشورهای همسایه و مجاور و ادیان و اقوام سابق نیست، گرچه مردم جزیره العرب از جهات متعددی خصوصاً در عصر ظهور اسلام تحت تاثیر تمدن‌های دیگر قرار داشته‌اند، بالطبع هر نظام حقوقی - اعم از الهی و غیر الهی - موقعی می‌تواند در میان مردم با استقبال رو به رو شود که از نحوه تفکر آن ملت بیگانه نبوده و

قابل تحمل و هضم باشد، و گرنه در حسن استقبال مردم و اقبال عمومی و عام مردم آن مواجه با مشکلات و مسائلی خواهد شد و از طرفی مساله سهله و سمحه بودن آیین مقدس اسلام نیز مقتضی هماهنگی و همراهی بیشتر و بهتر با اوضاع و احوال شرایط و مقتضیات حاکم بر جامعه و اجتماع باشد. لذا به همین جهت است که بیشتر احکام اسلام امضائی است، نه تاسیسی، یعنی شارع مقدس اسلام در هر جایی که عرف پسندیده و مقبولی وجود داشته همان عرف را تایید فرموده است و تنها و تنها در جایی که الزاماً تغییراتی که در عرف موجود - یا احکام وارده از دیگر شرایع و نظام‌های حقوقی همسایه یا پیشین - نیاز بوده، آنها را تغییر داده است.

لذا همه این مطالب و نکات بیانگر اهمیت مبحث فقه و حقوق تطبیقی می‌باشد و یکی از مشترکات ادیان الهی و بلکه مرام‌ها و مسلک‌های الهی و غیرالهی، ((مساله ازدواج بیگانگان)) است که مورد مطالعه تطبیقی قرار گرفته است.

اگرچه هرچه به گذشته می‌گردیم و سابقه و پیشینه ادیان و اقوام، ملل و نحل متعدد را بررسی می‌کنیم موضوع ازدواج بیگانگان بشدت مورد تحریم و منع قرار گرفته و اقوام و ملل مختلف از آن پرهیز و اجتناب داشته‌اند اما گذشت زمان و گذر و مرور زمانه و ضروریات اجتناب‌ناپذیر روابط بین‌الملل و داد و ستد بین اقوام و ملل متعدد و روابط بین شرایع و مذاهب و مسالکت متنوع، احساس تفرقه انجام ملل را ملایم‌تر و تنگ‌تر نموده و آنها را در جهت یگانگی و وحدت قرار داده است. اما نقش و جایگاه اسلام در این امر بسیار درخشان و مترقیانه است. چه اسلام با این مرام‌ها و مسلک‌ها علوت زیادی داشته و در همه مقررات داخلی و بین‌المللی، تحولات چشمگیری پدید آورده و از جمله در مساله ازدواج با بیگانگان تسامح و تساهل زیادی ایجاد کرده و نقش برجسته‌ای در عرصه روابط بین انسان‌ها برقرار کرده است. لذا به جرات می‌توان گفت و ادعا کرد که دین مقدس اسلام اولین و نخستین آئین و شریعتی است که به مردان پیروان خود اذن و اجازه برقراری پیمان زناشویی و ازدواج با بیگانگان و پیروان ادیان و اقوام دیگر را داده است. هر چند در گستره و دایره شمول این آزادی ازدواج، فقهای اسلام تردید نموده و تقریباً همه فقها ازدواج با بیگانگان را مخصوص مردان مسلمان با زنان اهل کتاب دانسته‌اند، البته در مقایسه بینش اسلامی در زمینه ازدواج با بیگانگان با نگرش و تفکر سایر اقوام و ملل و نظام‌های حقوقی و نوع استدلال آنها بر این ممنوعیت و بیان علت تحریم ازدواج با بیگانگان نکات جالبی نهفته است که تا حدودی می‌تواند در تبیین موضع واقعی اسلام موثر باشد ضمن اینکه در این مقایسه گوشه دیگری از امتیازات شریعت مقدس اسلام بر همه ادیان و

مرام‌های الهی و غیر الهی مشخص می‌گردد، تا آنجا که می‌توان ادعا کرد: تنها دین الهی که بردباری و تحمل لازم را در در روابط ملت‌ها دارد اسلام است و لااقل با اطمینان می‌توان گفت که قبل از اسلام، هیچ مرام و مسلک و مذهبی و دین و شریعتی این سعه صدر و انسانگری به معنای واقعی را نداشته است لذا بر این اساس به بررسی و تحقیق این موضوع در حدّ وسع و توان پرداخته شد گرچه نکات مهم و زیادی در ارتباط با موضوع رساله هنوز ناگفته و ناشناخته مانده و تلاش و مطالعه و تحقیق بیشتری را می‌طلبد و ...

برای این که از منظور اصلی مقدمه رساله دور نشویم و با توجه به مطالب و نکات مطروحه مقدمه را با ذکر اهمیت ازدواج، خصوصاً از دیدگاه اسلام به پایان می‌رسانیم. حق ازدواج و تشکیل خانواده از اصول مسلم حقوق موضوعه در صحنه بین‌المللی است، آزادی ازدواج هر زن و مرد با فرد دلخواه خود، از مهمترین اصول حقوق بشر به شمار می‌آید و طبیعی است که هر فردی و شخصی در هر نقطه از جهان بتواند و آزاد باشد با شخص و فرد دلخواه خود ازدواج کند و مطابق مواد متعدد از اعلامیه‌ها، کنوانسیون‌ها و میثاق‌های مرتبط با حقوق بشر آزادی از برای بی‌افراد برسمیت شناخته شده است. زنان و مردان بالغ، بدون محدودیت از لحاظ نژاد، ملت یا مذهب دارای حق ازدواج و تشکیل خانواده هستند و آنها دارای حق مساوی در ازدواج و در مدت ازدواج و در انحلال آن هستند، ازدواج با رضایت کامل و آزادانه همسران صورت می‌گیرد. خانواده واحد طبیعی و اصلی جامعه و ذیحق حمایت از سوی جامعه و دولت است. این مطالب مربوط به حق و حقوق آزادی ازدواج برای انسان‌ها در ماده (۱) ۱۶ تا (۳) ۱۶ اعلامیه حقوق بشر^۱، ماده ۵ الف و ب اعلامیه اسلامی حقوق بشر^۲، ماده ششم اعلامیه آمریکائی حقوق بشر، ماده (۱) ۲۳ تا

۱- ماده ۱۶

(۱) هر زن و مرد بالغی حق دارند بدون هیچ گونه محدودیت از نظر نژاد، ملیت، تابعیت، یا مذهب با همدیگر زناشویی کنند و تشکیل خانواده دهند. در تمام مدت زناشویی و هنگام انحلال آن، زن و شوهر در کلیه امور مربوط به ازدواج، دارای حقوق مساوی هستند.

(۲) ازدواج باید با رضایت کامل و آزادانه زن و مرد واقع شود.

(۳) خانواده رکن طبیعی و اساسی اجتماع است و حق دارد از حمایت جامعه و دولت بهره‌مند شود.

۲- ماده پنجم

(الف) خانواده، پایه ساختار جامعه است و زناشویی اساس ایجاد آن می‌باشد بنابر این مردان و زنان حق ازدواج دارند و هیچ قید و بنید که بر پایه نژاد یا رنگ یا قومیت باشد، نمی‌تواند از این حق آنان جلوگیری کند.

(ب) جامعه و دولت موظف است موانع را از فراراه ازدواج بر دارد و راه‌های آن را آسان سازد و از خانواده حمایت به عمل آورد.

(۴) ۲۳ میثاق بین المللی حقوق مدنی سیاسی^۱، ماده (۱) ۱۰ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، ماده ۱۲ کنوانسیون اروپائی حقوق بشر، مواد ۱ و ۲ منشور اجتماعی اروپا، ماده (۱) ۱۷ تا (۴) ۱۷ کنوانسیون آمریکائی حقوق بشر، مواد ۱۸، ۲۷، ۲۹ منشور آفریقائی حقوق بشر و ملل ذکر شده است. با مرور و بررسی قوانین مدون و حقوق موضوعه و مواد مرتبط با ازدواج در تمامی کنوانسیون‌ها، میثاق‌ها، اعلامیه‌ها، بیانیه‌ها و ... بین المللی حق ازدواج و آزادی و رضایت کامل و آزادانه طرفین در امر ازدواج برای مردان و زنان بعنوان حق طبیعی و از حقوق اولیه آنها شناخته شده است چه مساله ازدواج و تشکیل خانواده از مسائل بسیار مهم حیات انسانی و مورد بحث و حمایت همه ادیان و مذاهب و علمای تربیت، جامعه‌شناسی و روانشناسی و فلاسفه و صاحبان مکاتب و اندیشه‌ها است.

حق ازدواج در همه مذاهب و مکاتب و مرام و مسلک‌ها از حقوق زن و مرد به حساب می‌آید، ازدواج از منظر دین اسلام اتحاد جان‌ها و جسم‌ها است و تشکیل خانواده شالوده یک ((همزیستی مسالمت‌آمیز)) بین زوجین برپایه مهر و محبت و مودت و رحمت و عطف است که روح این زندگی شریک گذشت و فداکاری و تغافل و تعامل و تحمل همدیگر است. اسلام خانواده را گروهی متشکل از افراد، دارای شخصیت مدنی، حقوقی و معنوی معرفی می‌کند که هسته اولیه آن را ازدواج مشروع زن و مردی تشکیل می‌دهد و نکاح در اسلام عقد و علقه است که بر اساس آن رابطه زوجیت و همسری و همدلی بین زن و مرد برقرار شده و در سایه آن طرفین دارای وظایف و تکالیف و حقوق جدید می‌شوند از دیدگاه شریعت اسلام اساس هدف از تشکیل ازدواج این است که زن و مردی می‌کوشند اراده خود را بر تاسیس آن و قبول تکالیف و حقوقی که شرع برای آن معین کرده است محقق گردانند لذا بر این اساس ازدواج و تشکیل خانواده از دیدگاه اسلام یک رابطه و ((تاسیس حقوقی)) به حساب خواهد آمد که اعضای آن با رشته خونی بهم پیوند پیدا می‌کنند.

۱- ماده ۲۳

- (۱) خانواده عنصر طبیعی و اساسی جامعه است و استحقاق حمایت جامعه و حکومت را دارد.
- (۲) حق نکاح و تشکیل خانواده برای زنان و مردان از زمانی که به سن ازدواج می‌رسند به رسمیت شناخته می‌شود.
- (۳) هیچ نکاحی بدون رضایت آزادانه و کامل طرفین منعقد نمی‌شود.
- (۴) دولت‌های طرف این میثاق تدابیر مقتضی به منظور تامین تساوی حقوق و مسئولیت‌های زوجین در مورد ازدواج در مدت زوجیت و هنگام انحلال آن اتخاذ خواهند کرد، در صورت انحلال ازدواج پیش‌بینی‌هایی برای تامین حمایت لازم از اطفال به عمل خواهند آورد.

در همه جوامع عناصر سازنده خانواده، یعنی زن و مرد بر اساس یک قرارداد شرعی یا عرفی کنار هم گرد می‌آیند و اصولاً ازدواج این وظیفه را عهده دار است، بین دو تن که هیچ‌گونه رابطه و علقه‌ای با هم ندارند انس و الفتی ایجاد کند که یار و غمخوار هم و محرم راز یکدیگر گردند و به همین دلیل است که ازدواج و تشکیل خانواده تنها نظام اجتماعی است که در همه جوامع، از مذهبی و غیرمذهبی پذیرفته شده و توسعه یافته است.

اسلام خانواده را از مهمترین و رساترین واحدهای اجتماعی می‌داند که بنای آن الفت و مودت و رحمت^۱ و همدلی زوجین است و مبنای ازدواج در اسلام از محبوبترین بناها^۲ در نزد خدا محسوب می‌شود که روابط زوجین براساس مودت و رحمت پایه‌گذاری شده و گرمی و سلامت خانواده در سایه ازدواج مورد توجه و عنایت خاص اسلام است، تعلیم اسلامی شخصیت واقعی انسان را مدنظر قرارداده و نیک‌بختی و خوشبختی و سعادت زوجین را در سایه عقد و پیمان ازدواج با معیارهای صحیح انتخاب همسر تضمین می‌کند اسلام زندگی زناشویی را در سایه ازدواج و بر مبنای حقوق و مسئولیت قرار می‌دهد و در آن وظیفه و تکلیف هر یک از افراد خانواده معلوم و مشخص است در عین آنکه گذشت و ایثار و فداکاری زوجین برای گرمی کانون خانواده و استواری آن اصل است.

لذا از دیدگاه دین اسلام ازدواج و آرسای غریزه جنسی امری منفور و مانع تکامل بشریت نیست.

بلکه زمینه را برای زندگی مناسب انسان و وصول به مرحله محبت و مودت خالص فراهم می‌آورد. عامل سکون است که در سایه آن رشد و ارفاء و تکمیل و تکامل مطرح است در هر حال تصور از ازدواج از منظر اسلام این است که ازدواج عمل مقدس و طبیعی است و نظام آفرینش هم آن را سنتی می‌داند از سنت‌های خداوند و پیمانی مقدس یا به تعبیر قرآنی میثاقی غلیظ که در سایه آن نه تنها رابطه جنسی بلکه رابطه عاطفی، معنوی بین دو فرد گروه می‌خورد پس از منظر شرع اسلام پیمان مقدس ازدواج قراردادی شرعی برای یک زندگی سالم است که در سایه آن محبت و رحمت و آرامش و عشق پدید می‌آید و نکاح به معنی آمیزش و عقد است و در سایه عقد راه برای آمیزش زن و مرد فراهم می‌آید که امری فطری و طبیعی است و با تشریفات خاص و در قالب الفاظ معین صورت

۱- و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم موده و رحمه (سوره روم آیه ۲۱).

۲- الف: ما بنی فی الاسلام بناء احب الی الله من التزویج (وسائل الشیعه، ج ۱۴، باب نکاح).

ب: ما من شی احب الی الله من بیت یعمر بالنکاح (وسائل الشیعه، ج ۱، باب نکاح).

می‌گیرد و ازدواج نوعی قرارداد و معامله است ولی نه به معنای خرید و فروش و یا استثمار و تحمیل عقاید. رکن اساسی آن انس و الفت و تفاهم و همکاری و همدلی همه جانبه است که زوجین بر اثر آن هدف مشترکی را تعقیب می‌کنند و خانواده از دیدی یک موسسه حقوقی است که روابط اعضای آن به ناچار مبتنی بر ضوابط و اصولی باید باشد که در سایه ازدواج حقوق و مسئولیت‌هایی برای زوجین پدید می‌آید چه ازدواج رابطه‌ای است مشروع بین دو انسان که طبعاً این رابطه و علقه پدید آورنده حقوق و مسئولیت‌ها و مبتنی بر اخلاق و کرامت انسانی است و خانواده نهاد یا موسسه‌ای مهم است که سرنوشت حیات اجتماعی به آن وابسته و بر مبنای ازدواج تاسیس شده است.

بنابراین از دیدگاه اسلام و قرآن کریم ازدواج را می‌توان تشکیل و تاسیس شرکتی با قرارداد مشترک دانست که در آن زوجین (طرفین) نسبت به همه مسائل و امور فیما بین دخالت و نظر دارند و مبنای این شرکت عشق و ایمان و سرمایه‌شان خواستاری مودت و رحمت و محبت و روشنی بخش حیاتشان فرزندان است و این تحقیق در پی تأمین همین هدف و تبیین این موضوع تهیه شده است. موضوع رساله در دو بخش تهیه شده است و هر بخشی شامل سه فصل می‌باشد. در بخش اول - منظور رعایت ترتیب موضوع هر سه واژه ((ازدواج))، ((اتباع)) و ((بیگانه))، در سه فصل جداگانه مورد بررسی قرار گرفته است. بخش دوم نیز در سه فصل به این ترتیب که در فصل اول مسائل کلی مرتبط با موضوع ازدواج اتباع بیگانه، در فصل دوم، موانع اجرای قانون خارجی و رابطه آن با ازدواج با اتباع بیگانه، در فصل سوم مسائل خاصی مرتبط با ازدواج با بیگانگان در حقوق موضوعه ایران بررسی شده است.

در خاتمه از مدیریت محترم انتشارات بخشایش. طراح جلد سرکار خانم مودب و همچنین تاپیست و صفحه‌آرایی خانم‌ها زارعی، فلاح که در چاپ و نشر این اثر همکاری نموده‌اند تقدیر و تشکر می‌نمایم.

والحمد لله رب العالمین

محمد امامی

تابستان ۱۳۹۳